

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Бюджетна система»

обов'язкова

Освітньо-професійна програма:	Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність:	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Галузь знань:	07 «Управління і адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська
Розробники:	Сокровольська Н.Я., доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент
Профайл викладача:	https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv/sokrovolska-nataliya-yaroslavivna
Контактний тел.:	+380505002605
E-mail:	n.sokrovolska@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle:	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=595
Консультації:	он-лайн консультації - згідно з графіком очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Бюджетна система» належить до обов'язкових освітніх компонент циклу професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Бюджетна система є провідною ланкою державних фінансів. Держава використовує бюджет як інструмент реалізації своєї соціально-економічної політики, адже він відображає систему перерозподільних відносин у суспільстві, охоплює практично кожну юридичну і фізичну особу. Саме це визначає потребу набуття відповідних компетенцій здобувачами вищої освіти у сфері організації та функціонування бюджетної системи, засад бюджетного фінансування, фінансової діяльності держави, ефективного управління бюджетом і фінансовою діяльністю держави загалом

2. Мета навчальної дисципліни: сформувати фундаментальні знання та практичні навички у сфері організації та функціонування бюджетної системи і бюджетної політики.

3. Пререквізити. Навчальна дисципліна «Бюджетна система» відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми слухається здобувачами вищої освіти в шостому семестрі третього року навчання та базується на основі знань, отриманих здобувачами вищої освіти з таких дисциплін, як «Гроші і кредит», «Фінанси», «Податкова система». Вивчення дисципліни «Бюджетна система» є підґрунтям для написання курсової роботи, проходження виробничої практики і підготовки кваліфікаційної роботи.

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та галузі знань 07 Управління і адміністрування вивчення дисципліни «Бюджетна система» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи та страхування або в процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні та фахові компетентності:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

СК12. Здатність до формування та вдосконалення сприятливого середовища для функціонування та розвитку суб'єктів малого підприємництва.

Програмні результати навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
- ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.
- ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ПР24. Формувати та вдосконалювати механізм фінансового забезпечення для функціонування та розвитку суб'єктів малого підприємництва.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1 Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	III	VI	5	150	2	30	45	-	-	75	-	екзамен
Заочна	III	VI	5	150	2	8	8	-	-	134	-	екзамен

5.2 Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо - го	у тому числі					усьо- го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Сутність, призначення і роль бюджету											
Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету. Бюджетне планування Мета: розглянути сутність, призначення та роль бюджету держави	26	8	8	-	-	10	26	1	-	-	-	25

а також суть, мету, завдання та методи бюджетного планування і прогнозування.												
Тема 2. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України Мета: розглянути суть бюджетної системи України, її структуру, функції органів управління, охарактеризувати суть, призначення та складові бюджетної класифікації.	12	2	4	-	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 3. Система доходів бюджету Мета: розглянути суть, склад і джерела формування доходів бюджету, склад доходів державного та місцевих бюджетів.	12	2	4	-	-	6	12	1	1	-	-	10
Тема 4. Система видатків бюджету Мета: розглянути суть, склад і класифікацію видатків бюджетів, охарактеризувати суть і методи бюджетного фінансування.	12	2	4	-	-	6	12	1	1	-	-	10
Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання Мета: розглянути суть, склад і види міжбюджетних трансфертів, охарактеризувати механізм бюджетного вирівнювання.	10	2	2	-	-	6	10	2	-	-	-	8
Разом за ЗМ1	72	16	22	-	-	34	72	6	2	-	-	64
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Планування видатків бюджетних установ											
Тема 6. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Мета: поглибити теоретичні засади формування бюджетного дефіциту, охарактеризувати джерела фінансування бюджетного дефіциту.	13	2	2	-	-	9	13	1	-	-	-	12
Тема 7. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу. Мета: поглибити теоретичні засади формування, обслуговування та управління державним боргом.	12	2	2	-	-	8	12	1	-	-	-	11
Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу. Мета: розглянути суть, основні показники планування та виконання видатків бюджету на соціальний захист населення, освіти, охорону здоров'я.	32	8	16	-	-	8	32	-	4	-	-	28
Тема 9. Видатки бюджету на оборону та управління. Мета: розглянути суть, основні показники планування та виконання видатків бюджету на оборону, органи державного управління та місцеве самоврядування.	11	1	2	-	-	8	11	-	1	-	-	10

Тема 10. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку. Мета: розглянути суть, основні показники планування та виконання видатків бюджету на економічну діяльність держави та науку, вивчити сутність і роль державних програм розвитку малого бізнесу.	10	1	1	-	-	8	10	-	1	-	-	9
Разом за ЗМ 2	78	14	23	-	-	41	78	2	6	-	-	70
Усього годин	150	30	45	-	-	75	150	8	8	-	-	134

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи*

п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Сутність, призначення і роль бюджету. Бюджетне планування. Завдання: опрацювати фактори, які впливають на формування і використання бюджету: економічні, соціальні і політичні; призначення та основні методи бюджетного прогнозування; порядок складання, розгляду і затвердження місцевих бюджетів; функції органів управління бюджетною системою України; роль і місце фінансового контролю в бюджетному процесі.	10	25
2	Тема: Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України. Завдання: опрацювати етапи становлення бюджетної системи України, принципи побудови бюджетної класифікації, класифікацію фінансування бюджету та класифікацію боргу.	6	11
3	Тема: Система доходів бюджету. Завдання: опрацювати доходи місцевих бюджетів, їх суть та джерела формування, роль доходів від операцій з капіталом, офіційних трансфертів у формуванні доходів окремих бюджетів, суть та значення цільових фондів.	6	10
4	Тема: Система видатків бюджету. Завдання: опрацювати розмежування видатків між бюджетами, видатки місцевих бюджетів, форми бюджетного фінансування: державне фінансування інвестицій, позички з бюджету державним підприємствам, державні дотації.	6	10
5	Тема: Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання. Завдання: опрацювати механізм розподілу доходів і видатків між ланками бюджетної системи: розподіл видатків на функціональні повноваження між рівнями державної влади, визначити проблеми та напрями реформування міжбюджетних відносин в Україні, оцінити світову практику міжбюджетних відносин.	6	8
6	Тема: Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Завдання: опрацювати джерела фінансування та заходи щодо подолання дефіциту бюджету в Україні, взаємозв'язок дефіциту бюджету і державного боргу.	9	12
7	Тема: Видатки бюджету на обслуговування державного боргу. Завдання: опрацювати проблеми і напрями удосконалення управління та обслуговування державним зовнішнім боргом України, опрацювати особливості боргового фінансування Державного бюджету України.	8	11

8	Тема: Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу. Завдання: опрацювати порядок індексації грошових доходів населення, порядок надання допомоги на поховання, пільг і допомог ветеранам, громадянам, що мають особливі заслуги перед державою і громадянам похилого віку; охарактеризувати видатки на заклади культури і мистецтва, їх джерела фінансування; охарактеризувати видатки на фізичну культуру, їх джерела фінансування.	8	28
9	Тема: Видатки бюджету на оборону та управління. Завдання: опрацювати видатки бюджету на правоохоронну діяльність і безпеку держави, видатки бюджету на міжнародну діяльність.	8	10
10	Тема: Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку. Завдання: опрацювати видатки бюджету на науку, організація наукових досліджень і джерела їх фінансування, фінансування наукових досліджень у відомчих наукових закладах, кошторисне фінансування наукових закладів і наукових програм, дослідити роль малого підприємництва у видатках на економічну діяльність.	8	9
Всього годин		75	134
*Самостійна робота студентів з дисципліни «Бюджетна система» направлена на узагальнення, засвоєння і закріплення знань та включає такі види робіт, як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій, підготовку та презентацію індивідуальних досліджень до відповідних тем дисципліни.			

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);
- практичні методи (практичні роботи);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Форми та методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- презентація результатів виконаних завдань;
- аналітичні звіти;
- розв'язування практичних ситуацій;
- підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання.

Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної, додаткової літератури та інших (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати під час семінарських та практичних занять (опитування, тестування, розв'язання задач), виконання завдань для самостійної роботи – 2 бали. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за кожне заняття та виконання модульної контрольної роботи. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 29; 2 модуль – 31 (разом – 60 балів).

Загальна (максимальна) кількість балів, яку студент може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі екзамену і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Екзаменаційний білет містить два теоретичних питання з дисципліни, 5 тестових завдань і одне практичне завдання з пройденого матеріалу. У 40 балів, що можливо отримати на екзамені входить: 2 теоретичних питання (по 10 балів відповідно), 5 тестів по 2 бали (сумарно 10) та практичне завдання (10 балів). У випадку не повної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали по другому питанню. Практичне завдання оцінюється таким чином: 10 балів – за повністю вирішене практичне завдання; 8 – за правильно вказані формули та методика розрахунку, однак неправильне розв'язання; 5 – за правильно вказані формули чи методика розрахунку, однак не має числового розв'язку; 3 – за правильний хід обчислення чи вирішення завдання, однак не виконаний в повному обсязі. В іншому випадку практична ситуація оцінюється в 0 балів. У випадку отримання менше 50 балів за результатами поточного та підсумкового контролю, здобувач вищої освіти обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Якщо здобувач вищої освіти набрав менше 35 балів, він не допускається до складання екзамену.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Максимальна оцінка знань здобувача під час навчальних занять за кожну тему наведена в таблиці.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
8	4	4	4	2	2	2	30	2	2		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література – основна.

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Бюджетний кодекс України: від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.

3. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>.

4. Порядок перерахування міжбюджетних трансфертів: від 15 грудня 2010 р. № 1132. Кабінет Міністрів України, Постанова. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1132-2010-%D0%BF#Text>.

5. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ: від 28 лютого 2002 № 228. Кабінет Міністрів України, Постанова. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF#Text>.

6. Про затвердження Порядку призначення і виплати Державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям: від 24 лютого 2003р. № 250. Кабінет Міністрів України, Постанова. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/250-2003-%D0%BF#Text>.

7. Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива: від 21 жовтня 1995 р. № 848. Кабінет Міністрів України, Постанова. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-95-%D0%BF#Text>.

8. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери: від 30 серпня 2002р. № 1298. Кабінет Міністрів України, Постанова. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1298-2002-%D0%BF#Text>.

9. Про бюджетну класифікацію: від 14 січня 2011 р. № 11. Міністерство фінансів України, Наказ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11#Text>.

10. Бюджетна система : навчальний посібник / Баранова В. Г., Дубовик О. Ю., Хомутенко В. П. та ін.; за заг. ред. В. П. Хомутенко. Одеса : Видавництво Бартенєва, 2014. 392 с.

11. Бюджетна система : навчальний посібник / О. М. Піхоцька, Л. Є. Фурдичко, Н. Г. Синютка; Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 327с.

12. Бюджетна система : навчальний посібник / укладачі : Р. С. Сорока, І. Г. Благун. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. 236 с.

13. Бюджетна система : підруч. / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 624 с..

14. Бюджетна система : підручник / за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ : Центр учбової літератури, Тернопіль : Екон. думка, 2012. 871 с.

15. Бюджетна система: тенденції розвитку / В. М. Мазярчук та ін.; під ред. В. М. Мазярчука. Київ : «ФОП Лопатіна О. О.», 2019. 384 с.

16. Корбутяк А.Г., Сокровольська Н.Я. Фінансування повноважень органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації *Ефективна економіка*. № 11.2018. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/104.pdf

17. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.

18. Сокровольська Н.Я., Корбутяк А.Г., Юрій Е.О., Гаватюк Л.С. Фінанси територіальних громад : навч. посіб. Чернівці: Рута, 2019. 200 с. (5 д.а. власного авторського тексту)

19. Budget system: [textbook] / Incl .: Ph.D., Associate Professor O. Hrublyak, Ph.D., M. Karvatsky Chernivtsi, 2021. 120 с. <https://drive.google.com/file/d/12ORwgD-YPXG7KT5fh5sLN8fuZ91ljpW4/view>

8. Інформаційні ресурси.

1. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>.

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>.

4. Офіційний сайт Рахункової палати України. URL: <http://www.ac-rada.gov.ua>.

5. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua>.

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/>.

8. Офіційний сайт Інституту світової економіки і міжнародних відносин. URL: <http://www.iweir.org.ua/>.